

Videotrénink interakcí

Videotrénink interakcí (VTI) je speciální metoda psychosociální pomoci, která vznikla v Nizozemí na počátku 80. let. Je rozvíjena ve formě krátkodobé a intenzivní pomoci v domácím prostředí rodin. Je velice šetrnou a u nás poměrně mladou metodou, která učí principům úspěšného kontaktu mezi rodičem a dítětem, žákem a učitelem, klientem a odborníkem. Jedinou organizací, která poskytuje vzdělávání ve VTI na všech úrovních videotrenér, lektor VTI a supervizor VTI je [SPIN o. s.](#)

Pomocí videokamery jsou systematicky nahrávány interakce probíhající mezi členy rodiny. Každý asi desetiminutový záznam běžné situace pracovník VTI rozebírá s rodiči a dětmi. Vybírá rodinné momenty nebo sekvence, kdy se komunikace v rodině daří. Cílem terapie je ukázat rodičům, jaké prvky vytvářejí úspěšný kontakt a naučit je, jak lze tímto způsobem dosáhnout pozitivnější komunikace s jejich dětmi.

Tato metoda původně orientovaná na rodinu, jež aktivuje rodiče i děti a není zaměřená na problém, ale snaží se poskytnout rodině možnost dalšího rozvoje, se ukázala být velmi efektivní i v jiných oblastech psychosociální sféry, především ve školství a v oblasti zdravotní péče, kde je tato metoda modifikována podle potřeb a požadavků dané oblasti.

VTI je založen na několika základních předpokladech:

Kontakt s ostatními lidmi je pro vývoj dítěte životně důležitý.

Východiskem jsou tři základní psychologické potřeby, které můžeme zaznamenat ve vývoji člověka:

1. potřeba vztahu (dítě potřebuje vědět, že v jeho životě jsou lidé, kteří budou nablízku, že za stejných okolností může očekávat stejné reakce)
2. potřeba kompetence (sebedůvěra v sebe a v to, co umím a znám, ve své schopnosti)
2. potřeba autonomie (snaha o samostatnost a o realizaci vlastního přínosu ve vývoji a v učení)

Každé dítě (a to již těsně po narození) se neustále ujímá iniciativ kontaktu

Tyto iniciativy ze strany dítěte nikdy kompletně nevyhasínají, a to ani tehdy, když se na ně delší dobu neodpovídá.

Již v sedmdesátých letech začali vědci inspirovaní výsledky pozorování Konrada Lorenze, který popsal sociální chování zvířat pomocí kamery, zkoumat sociální chování mezi rodiči a dětmi. Profesor dětské psychologie a psychobiologie z Edinburghu Colwyn Trevarthen se např. zaměřil na prvotní vztahy mezi rodiči a dětmi. Svými výzkumy došel k závěru, že dítě má vrozenou potřebu komunikovat s ostatními členy svého přirozeného prostředí. Popsal specifický tanec mezi rodiči a dětmi, při němž děti vyvíjejí mnohonásobně čtenější iniciativy směrem k rodičům než rodiče k dětem.

VTI je založen na principech úspěšné komunikace a na podrobné analýze interakčních prvků a vzorců v rodině. Tento proces, nazývaný videointerakční analýza, je nejdůležitější součástí VTI. Na pořízeném videozáznamu lze velmi přesně pozorovat, jaké iniciativy kontaktu dítě vyvíjí, zda je rodiče přijímají a odpovídají na ně. Ten, kdo vyvíjí iniciativu, očekává na druhé straně reakci, nějaký signál, že jeho poselství je přijato. Pokud takový signál neobdrží, přesunují se iniciativy do

jiného směru nebo se zeslabují. Rodiče si pak stěžují, že dítě na sebe neustále za každou cenu upozorňuje, že dělá šaška, předvádí se, je agresivní nebo naopak nejeví o nic zájem, je odmítavé apod. Přejetí iniciativy je pak základním předpokladem pro odpověď na ni. Teprve zodpovězená iniciativa je předpokladem interakčního vzorce. Zodpovězené iniciativy pak stimulují další komunikační výměny a tím je podporován vývoj dítěte. Je tedy zřejmé, že pro dobrý vývoj dítěte a pro dobrý rozvoj vztahů mezi rodiči a dětmi je nezbytné, aby rodiče byli schopni tyto signály = iniciativy kontaktu rozpoznat a uvědomit si je. Prostřednictvím videozáběrů, které je možno kdykoliv zastavit nebo vrátit a jež tudíž slouží jako jakási lupa, mohou rodiče, ale i terapeut, odhalit četné, dříve málo zřejmé nebo nerozpoznané iniciativy kontaktu, uvědomit si je, naladit se na ně a tedy na ně i odpovídat. Takováto analýza interakcí nabízí nejen nový pohled na problémovou situaci v rodině, ale i na možnosti a způsoby změny. Rodiče sami jsou rozhodujícími činiteli této změny.

Metoda videotrénink interakcí (VTI) může být i jednou z možností rozvíjení sociálních dovedností učitelů a žáků. Velmi efektivně pomáhá učiteli pozitivně rozvíjet a posilovat své pedagogické a sociální dovednosti. Ukázalo se, že úspěch učitele dnes podstatnou měrou závisí na tom, jak se mu daří navázat vztah s dětmi a komunikovat s nimi. Učitelé si při přípravě na své budoucí povolání osvojují základy pedagogických dovedností, avšak ve školské praxi zjišťují, že potřebují další náměty a inspirace ke zdokonalení svých dovedností, a že jim chybí právě dovednosti nezbytné pro úspěšnou pedagogickou komunikaci. Učitelé obvykle čerpají při zdokonalování svých dovedností z různých zdrojů, např. to jsou tipy pro účinnou výuku uvedené v přístupné napsané literatuře, výcvikové kurzy, cvičení zaměřené na osvojení a zdokonalení pedagogických a sociálně psychologických dovedností, výměna pedagogických zkušeností učitelů z různých škol, vzájemné hospitace učitelů, pedagogické experimentování učitelů (např. ověřování alternativních vyučovacích postupů, jejichž uplatňování obvykle vyžaduje nové pedagogické dovednosti, popř. modifikaci již osvojených dovedností učitele a jeho vyučovacího stylu) apod.

Velké možnosti při osvojování si pedagogických a sociálních dovedností nabízí použití videonahrávek vlastní činnosti, kde je učitel sám sobě vzorem, modelem. Prostřednictvím videozáznamu, který zachycuje jeho činnost ve vyučovací hodině získává učitel pozitivní zpětnou vazbu o své pedagogické činnosti. To je však jen jednou z výhod videotréninku interakcí.

Velký důraz je kladen na způsob práce s učitelem, který je založen na vzájemné spolupráci. Videotrenér plně respektuje osobnost učitele, vychází z toho, co již učitel umí, z jeho potřeb a možností, aktivuje učitele a umožňuje mu hledat vlastní zdroje pro další sebepoznání a rozvíjení učitelovy osobnosti a jeho sociálních i profesních dovedností. Videotrenér prostřednictvím volby vhodných záběrů posiluje a rozšiřuje úspěšné chování a jednání učitele. Metoda VTI není pociťována díky tomuto přístupu jako ohrožující a dokáže velmi šetrným a pozitivním způsobem vzbudit zájem vyučujícího o své chování, jež zvyšuje kvalitu výuky.

Učitel, jako ústřední osoba, je pro nás důležitá, protože je to on, který svým chováním ovlivňuje chování žáků, vytváří atmosféru ve třídě, a tím má vliv na výsledky učení žáků. Naším cílem je pomoci učiteli, aby uměl využít svých možností pro vytváření příznivé atmosféry, vhodné pro učení žáků. Pokud se učiteli podaří, aby děti pracovaly bez napětí, v uvolněné atmosféře, pokud vzbudí jejich důvěru, snaží se je povzbudit a raduje se z jejich úspěchu, potom jsou jak pracovní výsledky, tak zájem dětí o školní činnost kladně ovlivněny. Příjemná atmosféra ve třídě a ve škole je velice důležitá pro úspěšný průběh učení dětí, napomáhá jejich harmonickému vývoji a umožňuje mu zvládat učební látku v rámci jeho možností. Učitelem podporovaná pozitivní atmosféra ve třídě může napomoci přijetí dítěte školním kolektivem a tak značně podpořit jeho sociální vývoj.

Centrum ROZUM úzce spolupracuje s akreditovanými videotrenéry i supervizory a lektory VTI. Prostřednictvím VTI nabízí řešení terapii, která pomáhá rodičům porozumět svým dětem, učitelům porozumět svým žákům a odborníkům porozumět svým klientům.

